

21

De zwarte vloed van de Tricolor.

Oostende, januari-april 2003.
Claude Velter, Vogelopvang centrum

Woord vooraf.

Als vogelopvangcentrum aan de kust krijg je er jaarlijks mee te maken: stookolieslachtoffers.

Elke winter het resultaat van ondoordacht en illegaal lozen van spoelwater vermengd met olieresten uit tanks van grote schepen. Dikwijls speelt een economische druk een grote rol, maar dat maakt er de schade voor ons milieu niet minder om.

Meestal sterven de vogels een stille dood. Tweehonderd tot maximum vijfhonderd olievogels per jaar spoelen levend op onze stranden aan. Bij een piekweekend met dertig vogels nog net de moeite voor de krant. De duizenden die op zee verdronken zijn, worden heel vlug vergeten. En zo gaat het al tientallen jaren.

Dankzij vrijwilligers en wetenschappelijke instellingen kunnen we ons vandaag een beeld vormen hoe groot de schade jaarlijks wel moet zijn. Maar groot nieuws is het niet.

Af en toe krijgen we beelden uit het buitenland. Een tanker scheurt open en zinkt. Kilometers kust en duizenden vogels onder de olie. Vreselijk... maar ver van ons bed.

Zelfs toen een scheepsramp amper buiten onze territoriale wateren gebeurde, bleef het rustig. De tanker *Vicky* deed plots de spanning stijgen; er had véél olie uit kunnen vloeien. En dan, bijna terwijl iedereen er staat op te kijken, bij een routineklus om olie over te pompen, breekt een klep en stroomt er een "te verwaarlozen" hoeveelheid olie in zee... Het draaide anders uit.

Een relaas.

Claude Velter

Oostende, 22 mei 2003.

Kaftfoto: Fisher & Dvorakova

Wil je nog meer info en wetenschappelijke achtergrond?

Binnenkort verschijnen volgende publicaties:

- 'Terugblik op een nooit eerder geziene olieramp voor de Belgische kust: het incident met de Tricolor', De Grote Rede, VLIZ, J. Seys en P. Kerckhof, mei 2003.
- 'De impact van de olieramp van 22 januari 2003 op de zeevogels in de Belgische marine wateren', J. Haelters (BMM), F. Kerckhof (BMM), E. Stienen (IN), J. Van Waeyenberge (IN), C. Velter (VOC) en W. Wackenier (NP).
- 'The activities of the Sea Alarm Foudation in the aftermath of the Tricolor incident', Sea Alarm Foundation, H. Nijkamp, J. Conroy, mei 2003.
- **Sea Alarm News**, Newsletter Issue 1, Sea Alarm, mei 2003
- **Mens en vogel**, Vogelbescherming, maart en juni 2003.

Een deel van de teksten in dit verslag zijn uit bovenstaande publicaties met toestemming van de auteurs overgenomen.

H. Nijkamp schreef enkele stukken speciaal voor dit rapport.

De zwarte vloed van de Tricolor: De impact van de olieramp op de zeevogels en opvang van de olieslachtoffers

1. Inleiding.

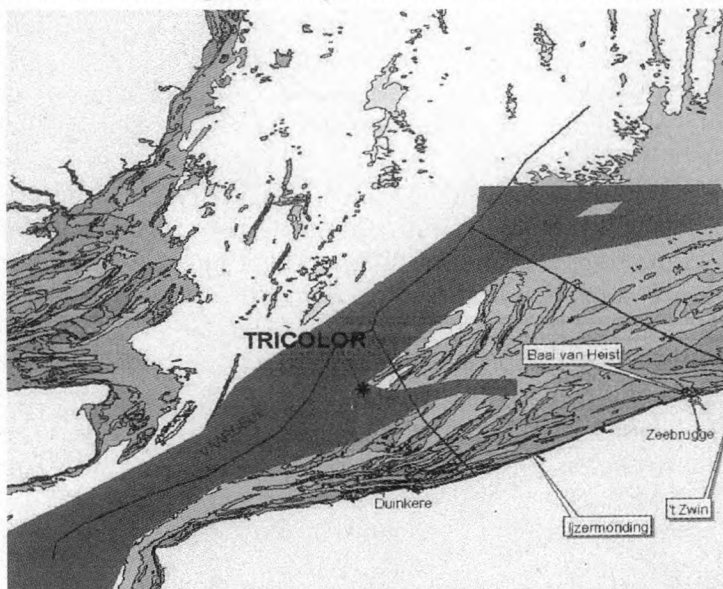
Een olieramp op nauwelijks 30 km van de Belgische kust. Men kan bezwaarlijk stellen dat ze volledig onverwacht kwam. Onze kust ligt vervaarlijk dicht bij één van de drukst bevaren scheepsroutes ter wereld, waar ongevallen nu eenmaal nooit uit te sluiten zijn.

Vanuit diverse hoeken werd sinds jaren aangedrongen op een betere voorbereiding om een olieramp te vermijden of te kunnen opvangen. We waren er echter niet klaar voor.

Op 22 januari 2003 kwam tijdens bergingswerken aan het wrak van de *Tricolor* mogelijk tot 170 ton olie in zee terecht. Door de weersomstandigheden spoelden van Noord-Frankrijk tot Nederland grote aantallen met olie besmeurde zeevogels aan. Alleen al aan de Belgische kust werden meer dan 9.000 vogels van in totaal 32 verschillende soorten verzameld. Ongeveer de helft van deze vogels leefde nog. Het is duidelijk dat belangrijke percentages van de overwinterende vogels in het gebied aangetast werden. De levende en dode vogels werden naar het ad hoc opgerichte crisiscentrum te Oostende aan de Victoriaaan overgebracht. Kleinere aantallen levende vogels werden naar andere centra overgebracht. Het overgrote deel van de aangespoelde vogels betrof alkachtigen: zeekoeten en alken.

De belangrijkste les geleerd tijdens dit incident is dat zelfs een relatief kleine hoeveelheid olie die vrijkomt in het mariene milieu, in bepaalde jaargetijden en in bepaalde gebieden, rampzalige gevolgen kan hebben voor de vogelbestanden. Het is dus steeds nuttig pogingen te ondernemen de olie reeds op zee, zo snel mogelijk na een incident, te bestrijden, en zo het potentieel aantal olieslachtoffers onder de avifauna zoveel mogelijk te beperken. Verder bleek duidelijk dat een aanpakplan voor de tussenkomst bij het aanspoelen van grote aantallen vogels zeer nuttig zou geweest zijn. Het lijkt noodzakelijk dat dergelijk plan tijdens de volgende maanden en jaren uitgewerkt wordt. Pas in de volgende jaren zal eventueel duidelijk worden wat de uiteindelijke impact was op het bestand van overwinterende vogels in Belgische wateren.

Wat er in Oostende gebeurde is de nachtmerrie van ieder kustvogelopvangcentrum waar ook ter wereld: plotseling ben je betrokken in een massale stranding van duizenden olievogels zonder dat je er qua menskracht, middelen of materiaal op voorbereid bent. Je kunt niet anders dan via improvisatie trachten de ramp het hoofd te bieden en je hoopt er dan maar het beste van. Toch zouden dergelijke rampen ons niet opnieuw mogen overvallen: de ervaringen opgedaan tijdens de *Tricolor* en verschillende rampen in het verleden maken het mogelijk om voor een kansrijke aanpak te kiezen en minder aan het toeval over te laten. Een goed resultaat is mogelijk via goed doordachte rampenplannen, met name wanneer er ook nog eens internationaal wordt samengewerkt.

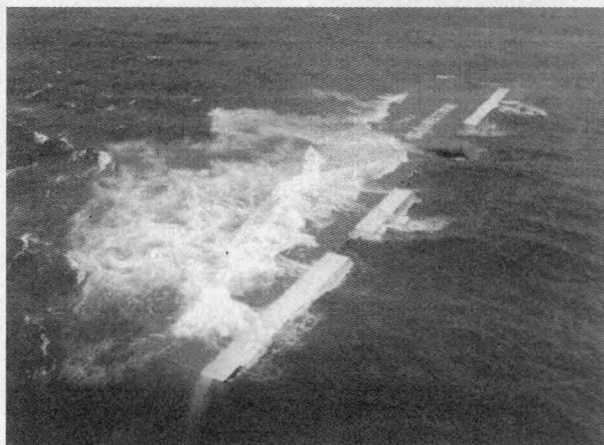

Kaartje met ligging Tricolor tov de Belgische territoriale wateren en de vaargeulen (VLIZ).

2. De Tricolor; geen tanker, toch een ramp.

Toen het Noorse autovrachtschip de *Tricolor* op 14 december 2002 zonk ter hoogte van de Fairy Bank na een aanvaring met het containerschip *Kariba* bleek al snel hoe kwetsbaar onze kust wel is.

Een nieuwe aanvaring met de *Nicola* tijdens de nacht van 15 op 16 december 2002 en een tiental bijna-botsingen met het wrak liepen al bij al goed af. De botsing door de Turkse tanker *Vicky* op 2 januari 2003 was een kleine ramp met een paar honderd olievogels in één week tijd maar had véél erger kunnen zijn. Op 23 januari was het pas echt raak. Bij het overpompen van brandstof uit de gezonken *Tricolor* raakte een sleepboot een klep, waardoor mogelijk tot 170 ton zware stookolie of bunkerolie (de inhoud van de tank) in zee liep. De harde wind die dagenlang uit het noordwesten raasde deed de rest. Duizenden besmeurde en dode zeevogels spoelden wezenloos op onze stranden aan, de kwetsbare gebieden IJzermonding, Baai van Heist en Zwin kregen een dam als bescherming en diverse instanties werkten met man en macht om de zwarte smurrie op de stranden op te ruimen.

Verzekeraars van schepen zien een trend waarin schadevergoedingen naar aanleiding van olierampen steeds vaker verband houden met incidenten die niet door tankers zijn veroorzaakt zoals hier bij de *Tricolor*. Men zal zich in Europa, maar ook elders ter wereld, moeten instellen op het gegeven dat voor een fatale olieramp niet veel olie nodig is. De kwetsbare natuurlijke kustzones zoals de Vlaamse Banken, Voordelta of de Waddenzee lopen daardoor voortdurend gevaar. Het voorhanden zijn of ontwikkelen van gebiedsgerichte rampenplannen waarin voldoende aandacht gegeven wordt aan de opvang van met olie besmeurde dieren, is voor die gebieden noodzakelijk.

De Tricolor-ramp in Europees perspectief.

In de top 20 van de omvangrijkste rampen, d.w.z. gemeten in de hoeveelheden gemorste olie, zitten klinkende namen zoals *Amoco Cadiz* (1978, Bretagne, 287.000 ton), *Torrey Canyon* (1967, Groot-Brittanië, 119.000 ton), *Sea Empress* (1996, Wales, 72.000 ton). Enkele maanden geleden is daar de *Prestige* (2002, Galicië, 77.000 ton) bijgekomen die in de wereldranglijst nu de 15^e plaats inneemt.

De *Tricolor* ontleent zijn bijzonderheid aan de grote hoeveelheden vogels die door een relatief kleine hoeveelheid olie is getroffen. Slechts maximum 170 ton olie was er nodig om in vier weken tijd meer dan tien-duizend slachtoffers te maken onder de overwinterende zeevogels alleen al langs de kust van België.

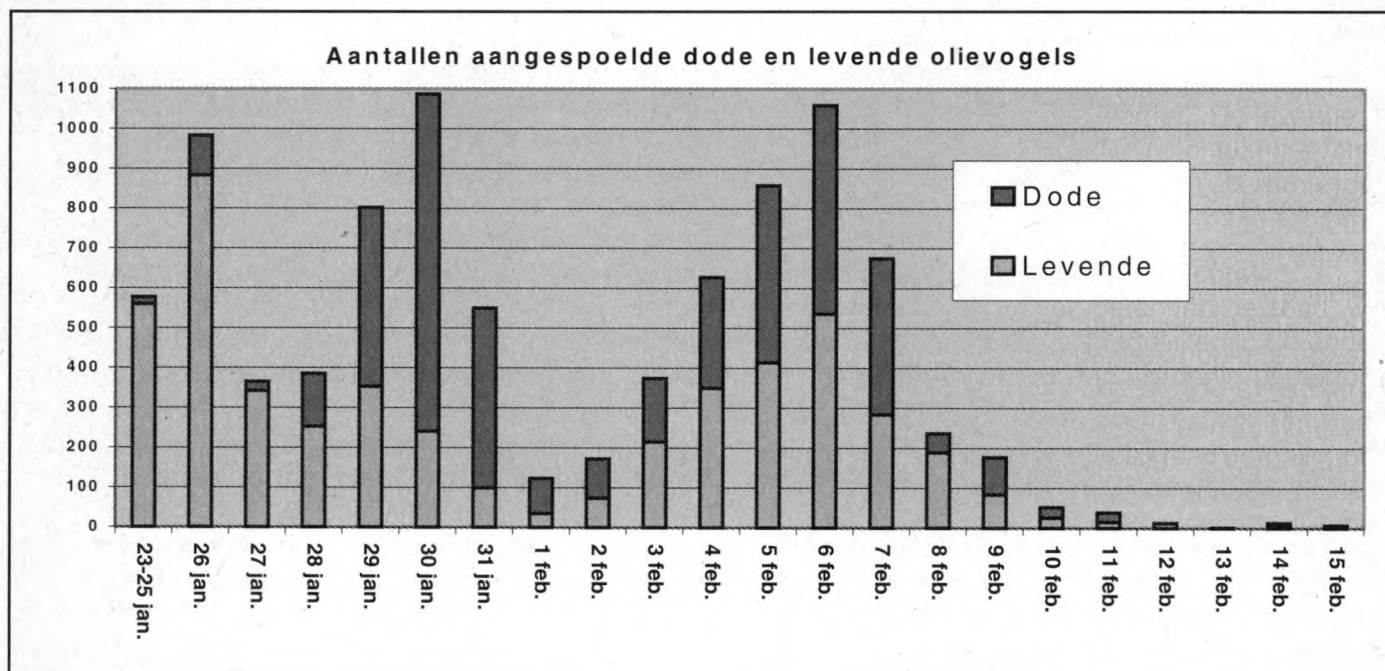
Ter vergelijking: de *Prestige*, waar 77.000 ton olie vrijkwam, maakte 21.500 slachtoffers in Spanje, Portugal en Frankrijk samen. Het aantal levende olieslachtoffers dat in België, Nederland en Frankrijk samen is opgevangen bedraagt naar schatting ten minste zo'n 6900 vogels (als gevolg van de *Prestige* in Spanje, Portugal en Frankrijk samen ruim 5500). Het binnenkomen van meer dan 4800 levende olievogels in één enkel opvangcentrum zoals gebeurd in Oostende is nog nooit eerder gezien in Europa. Terwijl de *Prestige* overal ter wereld de voorpagina's haalde, is het *Tricolor* incident op grote schaal slechts in België opgemerkt. Onterecht, want gemeten in aantal vogelslachtoffers komt de *Tricolor* waarschijnlijk in de top 5 op de ranglijst van Europese rampen, mogelijk zelfs in de top 3...

3. De zwarte pieten van het verhaal: de zeevogels....

Tussen 22 januari en 15 februari werden aan de Belgische kust 9176 vogels - waarvan 4980 nog levende - over totaal 32 soorten verzameld. In dit aantal zijn alle vogels inbegrepen die in het tijdelijk crisiscentrum en in het permanente vogelopvangcentrum te Oostende binnengebracht werden, en de vogels die in het Zwin, in Sea Life Blankenberge en te Ter Hulpen binnengebracht werden. Het totaal van 9176 vogels moet dus beschouwd worden als het minimale aantal; het werkelijke aantal dat aanspoelde lag ongetwijfeld nog iets hoger, het aantal getroffen vogels dat op zee gebleven is is mogelijks een veelvoud hiervan...

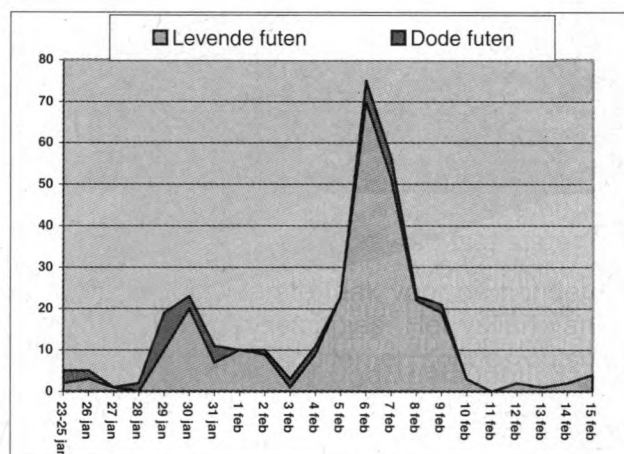
3.1. Overzicht van de aantallen per dag van de levend en dood aangespoelde vogels

De vogels werden in twee "golven" binnengebracht.

Beide pieken zijn vooral gerelateerd aan de weersomstandigheden, (zie hiervoor "Invloed van wind en stromingen op strandingen) met de beste wind voor strandingen rond die piekdata.

Mogelijks speelde ook een nieuwe lekkage van de *Tricolor* of een illegale lozing een rol. Ook het arriveren van "nieuwe" vogels speelt een rol. Immers, tijdens de eerste golf olievogels zijn er ongeveer 4680 dode en levende alkachtigen verzameld. De door het IN getelde overwinterende zeekoeten en alken op de Vlaamse Banken ligt gemiddeld rond de 15.000 met maxima tot 45 000! Dit zou kunnen betekenen dat het overgrote deel van de op dat ogenblik aanwezige populaties door de olie getroffen waren! Met andere woorden, rond 1 februari zaten er nog nauwelijks niet besmeurde alken of zeekoeten voor onze kust. Ofwel waren ze aangespoeld, ofwel dobberden ze -dood of stervend- onder de olie mee met de stroming.

De tweede piek bevatte meer soorten. Voor andere andere de futen was de voorjaarsstrek nu echt goed op gang gekomen. Nog eens duizenden zeevogels passeerden onze kust en stopten op de Vlaamse Banken om te fourageren... te midden van het olietapijt! Het vermoeden dat er dan ook nog eens illegaal olie zou geloosd zijn, maakte veel medewerkers moedeloos en woedend.

3.2. Overzicht van de aantallen per soort van de levend en dood aangespoelde vogels

De best vertegenwoordigde soorten bij de stookolieslachtoffers waren de alkachtigen zeekoet *Uria aalge* (64% van de vogels) en alk *Alca torda* (23%). Inclusief de niet tot op soort gedetermineerde alkachtigen (door staat van ontbinding en/of te hoge bedekking door olie), waren ze beide samen goed voor 91.5% van de aangespoelde vogels.

Niet toevallig, want net deze soorten komen tijdens het winterhalfjaar (met piekaantallen in januari-februari) talrijk voor op en tussen de vele zandbanken van het zuidelijk deel van de Noordzee. Bovendien zitten deze pinguïn-achtige viseters doorlopend op het water en duiken ze actief, wat de kans om te ontkomen aan een oliesliert of -tapijt wel bijzonder klein maakt.

Andere vogelsoorten die in tamelijk grote aantallen aanspoelden waren de fuut *Podiceps cristatus*, de roodkeelduiker *Gavia stellata*, de zwarte zee-eend *Melanitta nigra* en de drieteenmeeuw *Rissa tridactyla*. Enkel als meer dan 5 individuen van een soort aanspoelden, werden ze in de tabel opgenomen. De andere soorten die aanspoelden tijdens dit incident, met tussen haakjes de aantallen, waren parelduiker (4), ijsduiker (1), dodaars (2), roodhalsfuut (1), aalscholver (2), kuifaalscholver (1), wilde eend (4), meerkoet (1), waterhoen (2), scholekster (1), drieteenstrandloper (1), kanoetstrandloper (1), steenloper (5), tureluur (1), grote jager (2), grote mantelmeeuw (3) en dwergmeeuw (1).

Tijdens deze periode was er een invasie van kleine alk *Plautus alle* en van papegaaiduiker *Fratercula arctica*. De meeste kleine alkjes waren niet besmeurd, en kunnen beschouwd worden als stormslachtoffer.

Van de duikers die gedurende de voorbije jaren door medewerkers van het IN tot op soort geïdentificeerd werden bij vogeltellingen op zee, behoorde 93.4 % tot de roodkeelduiker, 6.5% tot de parelduiker en 0.1 % tot de ijsduiker (Stienen et al., 2002). Deze gegevens komen goed overeen met het aantal duikers dat tijdens dit incident aanspoelde: 92 % roodkeelduiker en 6 % parelduiker. Er werd 1 ijsduiker onder de dode stookolieslachtoffers gevonden.

Van de 147 zee-eenden onder de olieslachtoffers, was 85 % zwarte zee-eend en 15 % grote zee-eend. De relatief geringe aantallen zee-eenden onder de olieslachtoffers kan verklaard worden door het geringe aantal dat in het gebied aanwezig was gedurende het incident (waarnemingen IN), hoewel er net ervoor nog een paar duizenden geteld waren.

Tijdens het incident werden, naast de gestrande vogels, ook talrijke andere – nog vliegende - met kleine hoeveelheden olie besmeurde vogels waargenomen op de stranden. Dit waren vooral zilvermeeuwen, kokmeeuwen, stormmeeuwen, strandlopers, andere plevieren en grote steltlopers zoals de scholekster. Ongetwijfeld zal een groot gedeelte van deze vogels, vooral de steltlopers, dit uiteindelijk niet overleefd hebben.

Soort	Levend binnen-gebracht	Dood binnen-gebracht	Totaal
Zeekoet	3.730	2.145	5.875
Alk	786	1.308	2.094
sp. (zeekoet of alk)	-	411	411
Kleine alk	12	49	61
Papegaaiduiker	10	17	27
Roodkeelduiker	40	23	63
Fuut	269	41	310
Noordse stormvogel	4	20	24
Jan van gent	6	25	31
Zwarte zee-eend	64	61	125
Grote zee-eend	18	4	22
Eidereend	6	3	9
Kokmeeuw	1	7	8
Zilvermeeuw	2	12	16
Drieteenmeeuw	18	43	61
Totaal	4.966	4.171	9.137

Tabel: soorten en schatting van het minimale aantal vogels dat aanspoelde van 23 januari tot 15 februari op de stranden van de Belgische kust; enkel indien meer dan 5 vogels van de soort aanspoelde werd de soort in deze tabel opgenomen.

**Meer info en schitterende grafieken over de aangespoelde vogels zijn te vinden op de site van BMM: <http://www.mumm.ac.be!!>
 Zoeken onder "management" → "natuurbehoud" → "strandings"**

4. Zeevogels en olie op zee: wat gaat er mis?

Zeevogels moeten een perfect onderhouden verenkleed hebben om de gure omstandigheden te kunnen overleven. Water van 0°C, de omgeving -10°C en een snijdende wind van tientallen kilometer per uur zijn voor hen "normale" winterse toestanden waarbij hun lichaamstemperatuur rond de 40°C blijft. Het verenkleed is van nature waterafstotend door de structuur van de veren. Geregeld invetten met hun eigen vet afkomstig van de stuitkliertjes houdt de veren in goede conditie en verhindert dat er ook maar iets van water tussen de veren door sijpelt.

Wanneer er olie - ook al is het een klein vlekje - op de veren terecht komt, wordt op die plek de waterafstotende structuur teniet gedaan. Daar kan dan ijskoud water binnendringen tot op de huid. De vogel krijgt het koud en probeert de vlek weg te poetsen met zijn snavel. Hierbij komt een deel van de giftige olie in de maag en darmen terecht. Dit veroorzaakt diarree waardoor de vogel deshydrateert of uitdroogt. Het lichaam krijgt het moeilijk om op de normale lichaamstemperatuur te blijven en de vogel raakt onderkoeld. De combinatie van onderkoeling of hypothermie en uitdroging of deshydratatie is op korte termijn dodelijk. De zieke olievogel dobbert nog wat rond en wordt een speelbal van wind en zeestromingen, tot hij sterft. Enkel bij sterke aanlandige winden, bijvoorbeeld een zware noordwesters storm, maken deze zieke vogels een kans om levend op het strand te geraken.

4.1. Kan er op zee al iets voor de olievogels gedaan worden?

Normaal gezien heeft het geen enkele zin om ook maar een poging te ondernemen om olievogels op zee te vangen. Bij een benadering met een boot duiken ze onder om, soms tientallen seconden later, een heel stuk verder terug boven te komen.

Met de *Tricolor* omschreven vissers en andere zeelieden ons echter, mét doos met vogels in de hand, aangrijpende taferelen. De volledig besmeurde vogels kwamen naar de boot toe gezwommen, en probeerden tegen de romp van hun schip of in de reddingsboot te springen! Geen enkel weldenkend mens die dan ongevoelig blijft, dus schipten ze de vogels aan boord. Waarschijnlijk verdreef hun instinkt alle angst en kende het nog slechts één drang: weg uit dat ijskoude water!

Invloed van wind en stromingen op de strandingen

Het aantal zeevogels dat aanspoelt per dag is afhankelijk van de windrichting en -kracht. Met afluende wind, of wind parallel met de kustlijn verwacht men dat weinig of geen met olie besmeurde vogels zullen aanspoelen, tenzij deze actief de kust opzoeken.

Bij een aanlandige wind die onder een grote hoek met de kust waait (dus noord westelijke en noordelijke winden) kunnen we verwachten dat er veel vogels zullen aanspoelen. Deze effecten worden versterkt door de windsnelheid: hoe krachtiger een aanlandige wind, hoe meer vogels, en hoe sneller vogels kunnen aanspoelen.

De getijdenstromingen, die voornamelijk parallel lopen aan de kust, spelen enkel een rol in de beweging van de vogels evenwijdig met de kust. Bij opkomend of afgaand tij heeft de branding wel meer de neiging een vogel op het strand te gooien, respectievelijk terug naar zee te trekken.

4.2. Op het strand

Wanneer de besmeurde vogel door de wind tot vlak voor onze kust is gedreven, drijft zijn instinct hem naar het droge. Dit is vrij uitzonderlijk, want deze vogels komen enkel aan land om te broeden en zijn bovendien vrij onhandig in het lopen. Is de vervuiling op het verenkleed beperkt gebleven, dan duurt het meestal een tijd voor de vogel echt uit het water wil komen. Het is pas wanneer ze zich zo slecht voelen dat de schrik voor het onveilige strand, waar ze eigenlijk niet thuis horen, het wint van de strijd tegen de verdrinking. Mager, uitgedroogd, vergiftigd en onderkoeld zwemmen ze mee met de branding bij opkomend tij, steeds verder het strand op. Wanneer het tij terug afneemt, blijft een zielig hoopje vogel rillend in elkaar gedoken op het strand achter.

Foto : Leo Janssen

Vogels die zwaarder onder de olie zitten, merken veel vlugger dat er wat mis is. Het koude water snijdt op verschillende plaatsen door de isolerende dons laag, hun instinct drijft hen uit het water. Diarree en deshydratatie hebben deze vogels nog niet erg verzwakt. Ze komen soms actief zwemmend, vechtend tegen de branding en verdrinking, naar het strand.

Tijdens de Tricolor is ook gebleken dat alken zoeken elkaar dan gaan opzoeken op het strand. Overal verspreid zaten groepjes pikzwarte olievogels rillend tegen elkaar om de laatste beetje warmte op te sparen.

Op het strand zijn de vogels echter nog verre van veilig. Onwetende wandelaars, soms goed bedoeld om te helpen, stappen recht op de vogel af. Geregeld is echter de loslopende hond hen voor.

In beide gevallen beschouwt de vogel dit als een gevaar en vlucht de vogel onmiddellijk in de branding. Opnieuw vechtend tegen onderkoeling en verdrinking probeert de vogel enkele honderden meter verder weer aan land te komen. Op drukke wandeldagen hebben we zo al vogels zien verdrinken. Ook ruiters, tijdens de Tricolor soms verdacht van het met opzet verjagen van de vogels, en zeilwagens verschrikken de vogels.

Foto : Peter Maenhoudt

Wanneer de zee zich verder terug trekt, geraakt de vogel niet meer tot bij het water en zal zich verdedigend opstellen. In geval van loslopende honden kan dit fataal aflopen. Geregeld krijgen we olievogels binnen met afgebeten poten of vleugels. Deze dieren moeten we onherroepelijk euthanaseren.

4.3. Hoe een olievogel vangen ??

ZEER belangrijk:

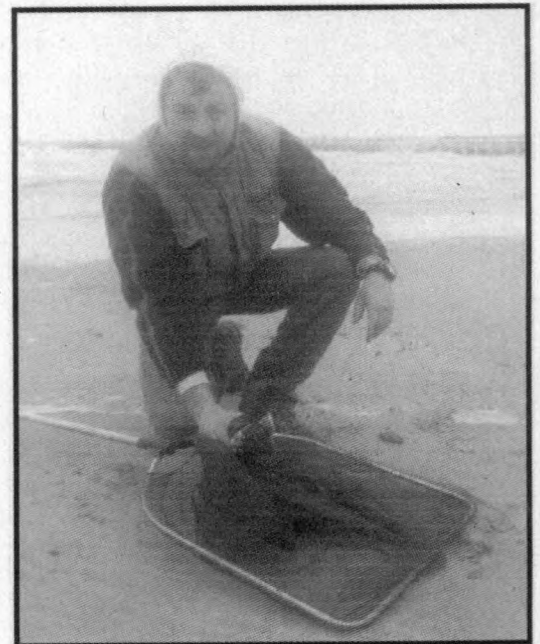
- Beweeg je steeds rustig, eventueel enkel de laatste paar meter lopen.
- Kijk niet recht naar de vogel, ze "voelen" dat je hen wil pakken.
- Zorg dat je steeds tussen de vogel en het water komt, zo kan de vogel niet meer naar zee vluchten.

En verder:

- Een schepnet kan zeer handig zijn.
- Let op voor je ogen, ze pikken ernaar.

Let op: klim zelf niet op golfbrekers of dijkhellingen maar waarschuw het Opvangcentrum.

Daarna: stop de vogel in een plastic zak met de kop eruit, of in een doos en zet het dier zo rustig mogelijk en op kamertemperatuur tot het naar het Opvangcentrum kan.

Tijdens "normale winters" spoelen, als gevolg van illegale lozingen, tussen de tweehonderd en de vijfhonderd olievogels levend aan op de Belgische kust. Deze vogels geraken op drie manieren in het Opvangcentrum:

- De wandelaars die ze vinden brengen ze tot in Oostende naar het Opvangcentrum
- Wandelaars die niet naar Oostende kunnen komen, kunnen terecht bij politie of brandweer die over transportbakken beschikken. Deze diensten bellen het Opvangcentrum dat dan voor transport zorgt
- Eigen medewerkers van het Opvangcentrum gaan zoeken op de stranden

Om wandelaars in te lichten hebben een aantal kustgemeenten infoborden op de dijk gehangen. Toch wordt helaas nog een klein deel van de gevonden vogels door goedbedoelde mensen verkeerd gewassen in hun keuken of badkamer, wat bij wet verboden is. Deze vogels zijn zonder medicatie en revalidatie steeds ten dode opgeschreven. Er worden af en toe onvolledig gewassen vogels, soms met een merkteken, gevonden.

Tijdens de massale strandingen van de *Tricolor* werden, in opdracht van de Provinciegouverneur, ook brandweer en politiediensten ingezet. Gemeenten stuurden hun technische diensten om te helpen vangen en over te brengen naar het crisiscentrum in Oostende. Medewerkers van het Opvangcentrum reden soms met jeeps bij laag tij de stranden af. Vogelliefhebbers zorgden dat ze voor zonsopgang in alle rust zo veel mogelijk vogels konden vangen. Toevallige voorbijgangers die het nieuws in de pers hoorden boden zich spontaan aan om te pendelen tussen de vrijwilligers op het strand en het crisiscentrum. In het crisis-

centrum werd tussen alle drukte door gepoogd verschillende teams op te stellen die elk een zone van de kust voor zich namen. Van coördinatie was op het strand echter weinig sprake. Iets wat in de gegeven omstandigheden onmogelijk was. Bovendien werden dan ook nog eens de dode vogels en later de olieklodders verzameld, soms door dezelfde lokale diensten.

Een paar keer ontstond een probleem toen er ook effectief olie op het strand aanspoelde. Vanuit het rampenplan was beslist om de olieruiming, die uiteindelijk vrij beperkt was in vergelijking met bijvoorbeeld in Galicië, enkel door officiële diensten te laten uitvoeren. Om verder verspreiding van de olie op de stranden en dijken door wandelaars te verhinderen, werden de vervuilde stranden voor het publiek afgesloten. Ook mensen die vogels zochten, en soms zelfs zagen zitten, werden door de politie tegengehouden. Dankzij de tussenkomst van Vogelbescherming Vlaanderen kregen de medewerkers uiteindelijk toch toestemming verder vogels op te halen.

Dode vogels op het strand, wat gebeurt er mee?

In normale omstandigheden wordt gevraagd dode vogels op het strand te laten liggen. Het tellen van gestrande vogels gebeurt in België als sedert de jaren 50 van de vorige eeuw. Aanvankelijk werd dit uitsluitend uitgevoerd door vrijwilligers. Sinds 1992 wordt dit gecentraliseerd door het Instituut voor Natuurbehoud (Seys, 2001). De *Beached Bird Surveys* (het tellen van aangespoelde vogels volgens standaard telmethodes met een vaste ploeg vrijwilligers) kaderen in de activiteiten van het *Tussenkomstnetwerk voor het wetenschappelijk onderzoek van gestrande zeevogels en zeezoogdieren*. Dat netwerk van instituten en universiteiten wordt gecoördineerd door de Beheers-eenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee (BMM), een Departement van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Door de enorme en constante toevloed van met olie besmeurde vogels op het strand, zowel levend als dood, bleek het niet mogelijk deze te tellen volgens de standaard methodes normaal toegepast in de *Beached Bird Surveys*. Bovendien was er ook de vrees dat veel gegevens over soorten, aantallen... rechtstreeks in de verbrandingsoven zouden belanden. Op vraag van de BMM werden door gemeentelijke diensten en door vrijwilligers dode vogels verzameld op het strand, en eveneens naar het tijdelijke opvangcentrum te Oostende overgebracht. Daar werden ze door medewerkers van het Instituut voor Natuurbehoud en de BMM, met de hulp van talrijke vrijwilligers, geïdentificeerd en geteld. Dagelijks werd een overzicht gemaakt van de aantallen en soorten die aanspoelden. Van de vogels die dood binnengebracht werden, werden geselecteerde exemplaren bewaard voor verder wetenschappelijk onderzoek.

5. Behandeling in het crisiscentrum, opvolging van het protocol.

Vanzelfsprekend werd bij het binnenkomen van de vogels een eerste onderscheid gemaakt tussen de levende en de dode vogels.

5.1. Dode vogels

In de mate van het mogelijke werden volgende gegevens genoteerd:

- Soort
- Datum
- Vindplaats: dit zijn soms de minst accurate gegevens bijvoorbeeld "westkust" i.p.v. de gemeente
- Eventuele ringgegevens

De gegevens werden verzameld en verwerkt door het Instituut voor Natuurbehoud en het BMM. De kadavers die in slechte staat verkeerden moesten als gevaarlijk afval verwerkt worden door Indaver.

5.2. Levende vogels

Door de verschillende olierampen die vogelpopulaties over de hele wereld teisteren, is er de laatste jaren op internationaal vlak zeer in tensief en wetenschappelijk onderbouwd onderzoek naar de revalidatie van olieslachtoffers gebeurd.

Dit heeft geresulteerd in een aantal protocols die onafhankelijk van elkaar zijn ontstaan, en inhoudelijk zeer weinig van elkaar verschillen.

Op de tweede dag van de ramp hadden we het geluk dat Koos van Donk en Gerry Dorrestein zich voor één dag vanuit Nederland konden vrijmaken om een eerste aanzet te geven. Beide zijn mede-auteurs van het IBRRC-protocol (International Bird Rescue Research Center). Vanaf de derde dag konden we steunen op de ervaring van Gérard Jakubowicz die een paar maanden ervoor het IFAW-protocol in Gallicië onder de knie kreeg.

Deze protocols zijn een verfijning van de technieken die we in het Vogelopvangcentrum reeds toepasten op olievogels. Het zijn echter die veterinaire richtlijnen die, samen met de verbeterde wastechiek, voor een hoger overlevingspercentage kunnen zorgen.

Er zijn steeds zes te volgen stappen:

- 1) Aankomst en registratie
- 2) Onderzoek vóór de behandeling
- 3) Stabilisatie vóór het wassen
- 4) Wassen en drogen.
- 5) Revalidatie en voorbereiden op de vrijlating
- 6) Vrijlating

1) Aankomst en registratie

NORMAAL:

- Volgnummer
- Soort
- Datum
- Vindplaats
- Tijdelijk ringnummer om de vogel individueel te volgen

De vogel in een donkere doos rustig zetten in een warme maar goed geventileerde plaats.

TRICOLOR:

- Datum, soort en vindplaats werden steeds bijgehouden. Soms werd de vindplaats helaas gereduceerd tot bv. "westkust" i.p.v. de gemeente.
- Een volgnummer en tijdelijk ringnummer geven was in eerste instantie onmogelijk door

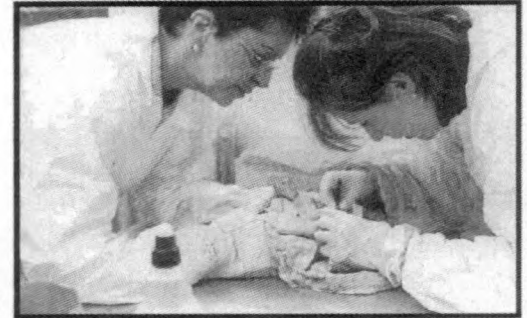
de enorme aantallen die op één dag werden binnengebracht. Toch werden later honderden vogels individueel gemerkt zodat hun conditieveranderingen konden worden gevolgd.

De dozen op een rustige plaats zetten was tijdens de ramp soms onmogelijk, wat zichtbaar negatieve effecten had op de gestresseerde vogels. Ventilatie was geregeld een probleem waarbij oliedampen en hoge luchtvochtigheid voor een ongezonde werklucht zorgden.

2) Onderzoek vóór de behandeling

NORMAAL

- Gewicht
- Lichaamstemperatuur
- Uitdroging/deshydratatie?
- Hartslag en ademhaling
- Letsels aan kop, ogen, ledematen...
- Bloedonderzoek op hematocriet (= percentage rode bloedcellen), eiwitgehalte, witte bloedcellen en glucosegehalte

Wanneer bepaalde waarden, bv. té laag gewicht of eiwitgehalte minder dan 10gr/liter, onder vastgestelde normen liggen is de overlevingskans tijdens de revalidatie vrijwel nihil. Bij zo'n dier is de enige oplossing het in slaap brengen. Het spreekt voor zich dat deze handelingen enkel door of onder toezicht van een dierenarts kunnen gebeuren!

TRICOLOR

- Gewicht, lichaamstemperatuur en algemene conditie waren de parameters waarop de vogels in verschillende categorieën verdeeld werden
- Voor bloedonderzoek was er geen mogelijkheid wegens tijds- en plaatsgebrek.

Hoewel de ploeg dierenartsen, inclusief studenten en medewerkers, soms uit tien personen bestond, was het geregeld een onmogelijke taak om zowel de nieuwe vogels te onderzoeken als tegelijkertijd de andere vogels op te volgen. Het kon dus zijn dat een vogel pas op dag twee voor het eerst grondig onderzocht werd.

3) Stabilisatie vóór het wassen (minstens 48 uur)

Het doel hiervan is de vogel klaar te maken voor de stresserende wasbeurt.

D.w.z. dat de levensbedreigende factoren moeten tegengewerkt worden.

NORMAAL:

- lichaamstemperatuur op peil (+/-40°C) door in een warme ruimte te plaatsen (30°C)
- vochtgehalte op peil door hydratatie à 50ml per keer, 4x daags op 37°C
- olie geneutraliseerd met actieve kool en groene klei
- lichaamsgewicht stabiel of op peil door voedingspap te geven, 50 ml per keer op 37°C, 4x daags en vis ter beschikking geven
- geen stress meer door rust
- elke twee dagen bloed controleren

TRICOLOR:

Dit was, samen met het reinigen van de lokalen, de grootste en zwaarste taak voor de honderden vrijwilligers. Het continue prepareren van warme hydratatievloeistof en voedingspapjes. Het vullen van de spuit en ze warm houden. De vogels sonderen (één spuit per vogel!!!). Alle spuiten en sondes ontsmetten en reinigen. Opnieuw vullen...

Ruwweg moesten er op het drukste moment ongeveer zesduizend(!) "maaltijden" bereid en gegeven worden!!!

Het lichaamsgewicht bepaalt dan wanneer de vogels klaar zijn voor de volgende stap. Bij een zeehoop is dit ongeveer 900gr.

Het grootste probleem was dat zolang de vogels in dozen zaten, er geen vis kon worden bijgezet waardoor ze niet verdikten. Dit werd opgelost door met tafels en planken een soort hokken te maken. Het bloed kon enkel bij de laatste vogels getest worden. Hematocriet moet => 30% zijn.

4) Wassen, spoelen en drogen

NORMAAL:

- eerst hydratatie met elektrolyten én voeding geven
- waswater 37 à 40°C
- wastijd 10 tot 30 minuten
- ALLE olie moet weg zijn, het laatste water moet proper blijven
- Spoeltijd met water van 40°C en hardheid 2-3 DH: 15 tot 30 minuten
- Druk 3 tot 4 atmosfeer
- ALLE detergent moeten weg zijn, het water moet parels op de veren
- Drogen in propere ruimte van ongeveer 30°C
- Hydratatie met elektrolyten

Het wassen en spoelen moet met een chirurgische precisie gebeuren om de waterdichtheid van het verenkleed terug te krijgen. De veren zijn van nature waterafstotend door hun structuur. De natuurlijke vetlaag staat mee in voor de goede conditie van de pluimen. Zelfs minuscule restjes olie of detergent verbreken het waterafstotend vermogen van de veren; de baardjes van de veren kleven aan elkaar of de oppervlakte spanning van het water wordt gebroken. In beide gevallen kan koud water door de isolerende laag dringen en wordt de vogel opnieuw nat.

Het perfect wassen en spoelen is een specialistenwerk dat een hele tijd duurt om het onder de knie te krijgen. Het is vooral op dit vlak dat de hulp van buitenlandse specialisten werd ingeroepen.

TRICOLOR:

Praktische problemen de eerste week zorgden dat het eerst onmogelijk was om een goede waslijn te starten; er was te weinig waterdruk.

Toen het probleem van de waterdruk was opgelost, bleek definitief wassen niet onmiddellijk de beste oplossing; gewassen vogels moeten de volgende dag op zwembaden om hun verenkleed verder in orde te brengen. In de winter zwembaden vinden bleek geen eenvoudige klus, ze moesten ingevoerd worden uit Spanje.

Maar het grootste obstakel bij het wassen was de race tegen de tijd. De combinatie van waterproblemen, plaatsgebrek op zwembaden en een tekort aan ervaren wassers bracht het aantal potentieel volledig gewassen vogels op ongeveer zestig per dag... Tegen de tijd dat er zou gestart worden met de tweede helft van de olievogels, zouden deze al allemaal gestorven zijn, onder andere door intoxicatie van de olie.

De enige oplossing was "pré-wash": een wasbeurt zoals hierboven beschreven, maar:

- Wastijd 5 tot 10 minuten
- Niet alle olie moet weg zijn
- Spoelen tot het water helder blijft, maar geen "parels" op de veren

Na het wassen is er geen gevaar meer voor vergiftiging door de olie, het verenkleed isoleert al beter en er blijft dus meer tijd om de vogels grondig te wassen.

Er werden dus verschillende waslijnen opgezet:

- VOC Anderlecht, Heusden-Zolder, La Hulpe en Opglabbeek kregen een eerste lading vogels om de druk in Oostende te verminderen
- Sea-Life Blankenberge: enkel préwash, pendel tussen Oostende met vuile en gewassen vogels
- Crisiscentrum Victorialaan: enkel préwash, vogels verder klaarstomen voor de "final -wash" i.s.m. de Duitse verenigingen Blue Sea Project en Ölvogelhilfe
- Kazerne Bootsman Jonsons: final -wash en verdere revalidatie op zwembaden o.l.v. RSPCA - specialisten

Dit bleek met meer dan tweehonderd gewassen vogels per dag nog ruim te weinig, waardoor contacten gelegd werden met buitenlandse opvangcentra in Nederland en Groot-Brittannië.

Alvorens per vrachtwagen van de Civiele Bescherming te worden overgebracht, gebeurde een even grondige voorbereiding van de vogels als op een wasbeurt:

- Fit en zwaar genoeg bevonden om tegen de stress te kunnen
- Hydratatie met elektrolyten
- Maximum twee dieren per doos
- Dozen werden niet op elkaar gestapeld

Dankzij deze voorbereidingen kon het sterftepercentage tijdens het transport beperkt gehouden worden tot 0,5 à 1 %.

In deze buitenlandse opvangcentra bleven de vogels voor het wassen, revalidatie en vrijlating.

Verdeel en beheers

Hoewel er in normale omstandigheden gepleit wordt om olievogels zo weinig mogelijk te transporteren omwille van de stress, gaat men bij rampen anders te werk. De zeldzame rampenplannen voorzien steeds in een crisiscentrum op de plaats van de ramp zelf. Van daaruit worden gestabiliseerde - en eventueel "voorgewassen" - vogels naar andere revalidatiecentra overgebracht. Hierbij beslissen de centra zelf hoeveel vogels ze op dat ogenblik aankunnen. Op die manier is er slechts één plaats die echt in crisis is, terwijl in de andere centra de behandeling zo goed mogelijk kan worden voltooid. Hoewel er voor België geen zo'n rampenplan bestond, groeide de situatie bijna automatisch in die richting. Alleen bleek al gauw dat we de andere opvangcentra in stukjes verder in onze buurlanden moesten gaan zoeken. De Vlaamse opvangcentra zaten vlug vol en die vogels moesten nog terugkomen voor verdere revalidatie. Alle opvangcentra direct over de grens, en zeker Middelburg waar er reeds vogels van de Vicky waren ondergebracht, zaten immers ook al vol met olievogels... Volgende buitenlandse opvangcentra namen in totaal 1846 vogels op:

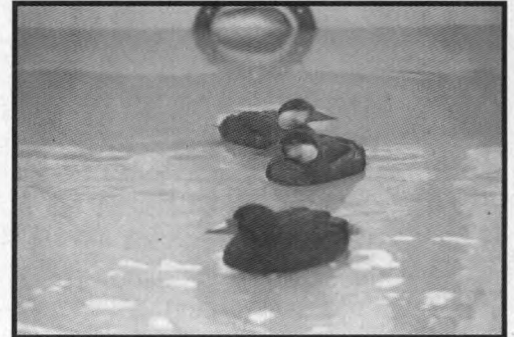
- Anjum
- De Mikke, Middelburg
- Den Haag
- Den Helder
- Haarlem
- Hoek van Holland
- RSPCA Wildlife Hospital, Norfolk
- Ureterp
- Vogelklas Rotterdam
- Zundert

5) Revalidatie en voorbereiding op vrijlating

Hierbij worden de vogels op zwembaden gezet om hun waterdichtheid te testen en volledig waterdicht te worden. Het lichaamsgewicht moet op peil komen.

NORMAAL:

- Eerste test op warm water (30°C), hardheid 2 DH
- Vooraf eten geven
- Duur: 30 tot 60 minuten
- 's Nachts vogels op het droge houden
- Elke dag wegen
- Elke tweede dag bloedtest
- Op het water steeds vis ter beschikking
- Nog sondevoeding geven
- Zwembaden moeten continue het oppervlaktewater afvoeren
Zijn de vogels op gewicht en waterdicht dan:
- Verzamelen op pré-release bad
- Vogels niet meer hanteren
- Dag en nacht buiten
- Zoutwaterproof maken
- Steeds voldoende vis ter beschikking

TRICOLOR:

Behalve de eerste test op warm water, werd de bovenstaande procedure volledig gevolgd. Soms waren er kleine verschillen, afhankelijk per soort. Zo dienen futen niet noodzakelijk getest te worden op zeewater, gezien ze op zoet water gaan broeden. Deze vogels konden dan ook direct van de zoetwaterbaden vrijgelaten worden.

De eerste fasen van de revalidatie speelden zich normaal af in de Kazerne Bootsman Jonson. Daar stonden zwembaden met een permanente aanvoer van water, zowel binnen als buiten.

Vogels die in de laatste fase nog opnieuw aan zeewater moesten gewennen, zoals zeekoeten, alken en zee-eenden, werden overgebracht naar de kooi op het Klein Strand van Oostende. Daar stonden een vijftiental baden van diverse groottes waarin met twee krachtige pompen continue vers zeewater werd gepompt. Zoals bij alle baden was er ook hier nog steeds een opstapje voorzien zodat de vogels nog uit het water konden.

De dag vóór het vrijlaten werden de geschikte vogels in het grootste zwembad nogmaals getest door de opstapjes weg te halen.

De kooi op het Klein Strand

Toen we drie jaar terug voor de olieslachtoffers van de *Erika* eenzelfde kooi bouwden op het Klein Strand, bleek de interesse van het publiek enorm te zijn. Er werden toen ongeveer twintigduizend bezoekers geteld!

Omdat we opnieuw een enorme belangstelling verwachtten, werden er voorzieningen gebouwd om dat publiek op een niet storende manier de vogels te kunnen tonen. Een loopbrug kanaliseerde de mensenstroom en bracht hen langs infoborden. Iedereen kreeg een papier mee met wat uitleg. Omdat de crisis op dat ogenblik nog in volle gang was, kon er niet altijd evenveel energie in de educatie gestoken worden. Toch konden we rekenen op een aantal strandgidsen wanneer er groepen kwamen en zorgde Vogelbescherming Vlaanderen voor een extra kracht. De bewaking en verzorging werd dag en nacht verzekerd door vrijwilligers die ter plaatse verbleven in een container.

De belangstelling overtrof uiteindelijk alle verwachtingen: er werden niet minder dan **veertigduizend bezoekers** effectief geteld!!!

Een duidelijk teken dat een permanent centrum een zeer grote educatieve waarde zal hebben.

Vrijlating

VOORWAARDEN:

- Normaal gewicht
- Normaal gedrag
- (zout)waterdicht
- Normale bloedwaarden
- Klinisch gezond
- Geschikte losplek

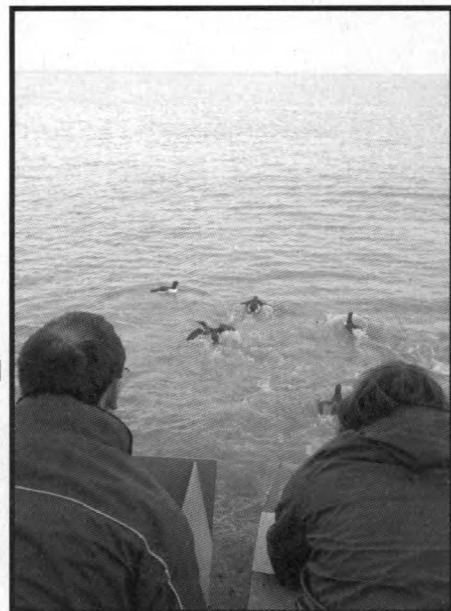
Op de bloedanalyses na werden alle voorwaarden strikt vervuld. Het heeft immers geen enkele zin een vogel die niet voor de volle honderd procent in orde is, vrij te laten.

De geschikte losplek vinden was ook niet steeds vanzelfsprekend. Toen de eerste zeevoeten bijna klaar waren voor vrijlating, was er nog steeds de dreiging van grote olievlekken op zee. Gelukkig kon het BMM met het opsporingsvliegtuig geen olie meer waarnemen toen ze effectief vrij konden.

Voor de futen was er een andere oplossing; de Spuikom in Oostende.

Een zeer belangrijk overwinteringsgebied vol vis en met brak water. Tot het plots hard begon te vriezen. Op zee lag er olie, op de Spuikom groeide een laagje ijs. Gelukkig van zeer korte duur zodat alle overlevende futen er konden worden vrijgelaten.

Andere zeevogels tonen zich nooit in de buurt van de kust. Deze worden dan ook beter op volle zee gelost. Gelukkig waren er schippers die met plezier een jan van gent of papegaaiduiker op volle zee de vrijheid gaven.

6. De resultaten

Stookolieslachtoffers blijven van de moeilijkst te behandelen vogels in een opvangcentrum. Veel vogels verkeren in zo'n slechte conditie, dat ze bijna onmiddellijk door de dierenarts moeten geëuthanaseerd worden. De eerste dagen was dit slechts een goeie drie procent van de binnengebrachte dieren. Naar het einde van stroom liep dit op tot meer dan twintig procent die absoluut geen kans maakten om de behandeling te overleven. Deze cijfers beïnvloeden natuurlijk al direct overlevingspercentage van de slachtoffers.

Tijdens een ramp als deze komen daar nog een heel pak externe factoren bij die zeker geen positieve invloed hebben op het slagingspercentage.

Onder normale omstandigheden kan 10 à 30 procent van de stookolieslachtoffers terug vrijgelaten worden.

Bij de *Tricolor* vogels konden, verspreid over de verschillende binnen- en buitenlandse opvangcentra, uiteindelijk 638 vogels ofwel 12.8% vrijgelaten worden.

Dit beklemtoont eens te meer dat, ondanks alle inspanning die moeten verder gezet worden, een olieramp voor zeevogels een ecologische catastrofe is! En ook hier geldt dat voorkomen beter is dan genezen!

7. Ringgegevens

7.1. Ringonderzoek.

Om onderzoek te doen op leeftijd, verplaatsingen, overlevingspercentage... vangen erkende ringers soms vogels en voorzien deze van een wetenschappelijke ring met unieke cijfer- en lettercode. In België wordt dit gecoördineerd door het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen. Bij zeevogels in het buitenland gebeurt het ringen meestal op het

nest, maar ook gerevalideerde uit opvangcentra krijgen een ringetje om de poot. Zo hoopt men later nog iets van de vogel te vernemen.

Tijdens de crisis werden een twintigtal geringde vogels binnengebracht. De meeste waren zeekoeten, maar er zaten ook een aantal alken tussen en zelfs geringde papegaaiduikers! Zoals te verwachten valt zijn de meeste vogels van Britse afkomst. Helaas werden er ook een alk en een zeekoet van de bedreigde Duitse broedpopulatie gevonden.

Het KBIN verzamelt verder de gegevens over de herkomst en geschiedenis van deze geringde vogels en zal de resultaten ook publiceren.

Bij de olieslachtoffers van de Vicky begin januari 2003 werd een alk binnengebracht met een Nederlandse ring. Het bleek om een vogel te gaan die in december 1999 als olieslachtoffer was binnengebracht in het opvangcentrum van Rotterdam en in februari 2000 terug was vrijgelaten. Drie jaar later leeft de vogel dus nog steeds!

7.2. Terugmeldingen van *Tricolor*vogels

Ook de vogels die deze ramp overleven krijgen net voor hun vrijlating een wetenschappelijke ring rond hun poot. Het KBIN liet zelfs speciaal stalen ringen maken.

Voor terugmeldingen van vogels die de revalidatie én hun vrijlating goed hebben overleefd is het natuurlijk nog te vroeg.

Wel kregen we reeds een aantal vogels terug binnen die zich uiteindelijk niet meer aan hun vrijheid kunnen aanpassen. Uit jarenlang onderzoek blijkt immers dat na hun vrijlating een deel binnen de eerste dagen sterk vermagerd of dood weer aanspoelen.

Ook in dit geval kregen we reeds een aantal strandingen.

Op de Spuikom werden van de 54 futen er 5 dood of sterk verzwakt teruggevonden in de eerste dagen of weken na hun vrijlating. Gezien de intense controle mogen we wel stellen dat de andere het wél goed hebben gedaan.

Verder kwam twee zeekoeten de dag van of na de vrijlating terug naar de golfbrekers en een andere werd –in goede conditie maar hongerig- wandelend op het strand van Bray-dunes gevonden en naar het opvangcentrum in Duinkerke overgebracht. Ook twee zwarte zee-eenden overleefden hun vrijlating niet. Ook werden een aantal olievogels die in Frankrijk vrijgelaten werden teruggevonden op onze stranden. Eén toch wel opmerkelijke terugmelding betreft fuut met ring H-128471. Deze woog 780gr. toen ze werd gelost op de Spuikom in Oostende op 5 maart 2003.

Op 7 maart wordt de fuut gemeld zittend tegen een groot raam van het sportcomplex naast de Spuikom. Een hoge afsluiting rond het complex én de afstand maken het onmogelijk dat de fuut – die van nature nauwelijks in staat is om te lopen - over land tot aan het gebouw is geraakt. De enige mogelijkheid is vliegend. Waarschijnlijk wilde de fuut andere oorden opzoeken maar kwam bij haar eerste poging tegen een groot raam terecht. Van pech gesproken!

Terug in het opvangcentrum blijkt de fuut schuw, agressief en waterdicht; kortom in ideale conditie. Na vier dagen was ook haar gewicht weer op peil en kon ze opnieuw de vrijheid tegemoet.

8. De mensen achter (de schermen van)de ramp.

Het kan niet genoeg benadrukt worden dat deze hele operatie - waarvan de gegevens verwerkt in de vorige hoofdstukken een neerslag zijn - onmogelijk zou geweest zijn zonder de intense samenwerking op alle mogelijke vlakken van instellingen, organisaties en vrijwilligers!!

1 kust
10 kustgemeenten*
11 nationaliteiten (minstens!)
2000 medewerkers
4980 vogels

Impressies geven van emotionele momenten is onmogelijk. Voor wie erbij was blijft het nog lang in hun geheugen gegrift. Fotografen op het strand of in het centrum helpen ons goede momenten te bewaren, maar kunnen ook de boodschap uitdragen: NOOIT MEER!!!

Enkele vrijwilligers kropen in hun pen of foto toestel. Een aantal resultaten vind je hier terug.

8.1. Hoog bezoek

Heel wat prominenten bezochten het crisiscentrum en waren nadien vol lof over de enorme inzet. Minister Dua liet de volgende dag zelfs een lading taartjes leveren. !

Prins Laurent vol lof voor vrijwilligers

VLNR: Gouverneur Breyne, Burgemeester Vandecasteele, de Provinciecommandant, Prins Laurent en Claude Velter.

Prins Laurent, Ilse Emoer, Benjamin Loison en Claude Velter. Foto PM

**«Sommigen zouden doorgaan
tot ze erbij neervallen»**

**Minister van Leefmilieu Tavernier
Geen federaal geld voor nieuw vogelopvangcentrum**

Federaal minister voor Leefmilieu Jef Tavernier bezoekt gisteren samen met gouverneur Paul Breyne van West-Vlaanderen en enkele kustburgemeesters het vogelopvangcentrum in Oostende.

Vera Duijckx en Margot Wallström op bezoek in het crisiscentrum.

Een Agalev-delegatie met vertegenwoordigers van de oliebestrijders uit Galicië kwam ook op bezoek in het crisiscentrum. 'Nunca máis', de leuze van de Galiciërs wil zeggen 'Nooit meer'.

Crisiscentrum

From: "Gerald Driessens" <Gerald.Driessens@pandora.be>
To: <crisiscentrum@vliz.be>
Sent: dinsdag, februari 04, 2003 11:59
Subject: Hart onder de riem

Bericht voor alle medewerkers van het crisiscentrum en iedereen die met deze ramp begaan is

Beste allen,

In mijn ornithologische carrière (= 26 jaar lang) is dit gebeuren ongetwijfeld de meest indrukwekkende en meest emotionele die ik heb mogen meemaken. Gedurende verschillende dagen heb ik ettelijke kilometers afgeslenterd (het moeten er denk ik nu bijna 100 zijn). Dit is een verschrikkelijk vermoeiende en frustrerende bezigheid. Maar er is een enorme solidariteit jegens elke wandelaar of aanwezige op het strand. Een woordje van lof aan Gunther Vergauwen en Jan Vanwynsberghe die deze activiteit gedurende vrijwel een week lang constant hebben volgehouden. Leo Janssen speelde volgens mij een grote rol in het raken van de gevoelige snaar bij (schijnbaar nog niet wakkere) vogelkijkers, dit door het publiceren van foto's. Bovendien nam hij zes dagen verlof om ononderbroken de slachtoffers te gaan verzamelen.

Maar...

Telkens ik in het crisiscentrum aankwam werd de brok in de keel groter.

Het is een ongelooflijk knappe taak die **ieder van jullie** volbrengen. Meermaals heb ik vastgesteld dat de aanwezige vrijwilligers er op instorten na toch mee doorgaan.

De 'loods' evolueerde in een mum van tijd van chaos naar effectiviteit. Frans, engels, of nederlands, vogelkijker, natuurliefhebber of gewoon onvoorwaardelijk vrijwilliger laten zien hoe het in deze onverschillige time-is-money-tijd ook kan.

Ondertussen slagen jullie er nog in om een knappe en zeer informatieve website uit de grond te slaan ook...en dan zegt Elektrabel nog dat er zonder kernenergie een tekort aan energie zal zijn.

!!!! Chapeau dames en heren : jullie verdienen een pluim !!!!!

Wees er bewust van dat jullie de morele steun krijgen van iedereen die enigzins een hart heeft voor al wat leeft...ook van de mensen die er niet kunnen bijzijn of van diegenen die het gewoon niet aankunnen.

Ik troost mij met de gedachte dat nu het bewijs geleverd is dat meerdere mensen hun hart op de juiste plaats hebben. Volhouden !

Met vogelvriendelijke groeten,

Gerald DRIESSENS

8.2. En de medewerkers, hoe hebben zij het ervaren?

Over koetjes en alkjes.

Een impressionistische weergave van de eerste weken in het crisisopvangcentrum.

Het begon allemaal heel hectisch. Duizenden vogels, maar geen dozen, kranten, emmers, zeep, overalls, tafels, spuiten, trekkers, dweilen en noem maar op. De noodoproepen via radio, tv en de krant worden massaal positief beantwoord. Wat men de ene dag nog tekort had, had men de volgende dag soms teveel. Ondertussen worden de vogels gestabiliseerd en gevoed. Dat is vlugger geschreven dan gedaan. Een paar duizend gestresste vogels, na veterinaire keuring 3 à 4 maal sonderen, vergt enorm veel energie en concentratie. De dolkscherpe snavels ontwijken en openen, de slokdarm vinden tot aan de maag, vraagt een zekere handigheid en opleiding. Bedenk ook dat de alk in het Engels 'Razorbill' heet en de fuut of de Jan-van-Gent lelijk kan uithalen naar de ogen. In de eerste weken is het mede door de drukte, de warmte (25°) en de lange uurtjes slopend werken. Van 's morgens 7.00u tot 's avonds 22.00u of later. Ik heb menig traan zien vloeien als men de zoveelste doos opende met stervende vogels. In de keuken zijn tien man hevig in de weer met de aanmaak van voedsel en dehydratie. Voedselspuiten en sondeerdarmpjes worden gereinigd, ontsmet, gevuld en gedistribueerd door twee dragers. Dagelijks worden nu meer dan 6000 (!) spuiten gevuld en evenveel sondes gestoken. Rechtstreeks met dieren werken, geeft je een zekere voldoening maar driekwart van de vrijwilligers staat in een stresserende omgeving in voor de aanmaak kartonnen dozen, het verversen van kranten, het onsmetten van de lokalen, maaltijden bereiden, het onderhoud van de keuken en toiletten, tafels sleuren, infrastructuur opzetten voor het wassen en drogen van de vogels, verhuizen, en zoveel meer...

Tweeduizend vogels worden verstuurd naar andere opvangcentra in Nederland en België. Nu kan aan de voorwas van de vogels gedacht worden. Het wordt weer een huzarenstukje eer het zover is. Vier doorstroomboilers, honderden meters leiding en een inventieve maar efficiënte wasinstallatie worden in werking gebracht. Een intensieve wasbeurt van 15 minuutjes per vogel, zorgt voor een ware metamorfose bij de zielenpootjes, die meteen na droging, aan de eigen opkuis van hun

verenkleeft beginnen.

Ondertussen zijn lokalen ter beschikking gesteld in de Bootsman Jonson Kazerne. De speciale soorten zoals zeeëenden, duikers en futen vinden er een onderkomen. Een ploeg Engelse en Waalse wasspecialisten klaren de klus. Met engelengeduld worden vele honderden vogels intensief gewassen en gespoeld (drie kwartier per vogel). Zelfs de striptekenaar Ruben de Kievith – alias KIF – vindt er zijn inspiratie en levert zes prachtige cartoons af.

We mogen de staf niet vergeten die vergadert, discussieert, organiseert en delegeert tot in de late uurtjes. Een heus secretariaat verwerkt de duizenden gegevens in tabellen en grafieken. Boekhouding, public relations en verslagen voor de website worden niet vergeten. Tussendoor passeert nog een stoet van prominenten waaronder Prins Laurent, Europees Commissaris Margot Wallström, ministers Vera Dua en Jef Tavernier, gouverneur Breyne en diverse burgemeesters, schepenen en milieu-

ambtenaren. In hun kielzog de pers, cameraploegen en journalisten. Zelfs 'Man Bijt Hond', 'Mediamadammen' en Sergio zorgden voor de nodige ruchtbaarheid.

Nu zijn we twee weken verder en iedereen is goed geroutineerd en vermoeid. De meeste vrijwilligers van het eerste uur zijn aan vervanging toe. Een nieuwe piek van honderden vogels per dag doet ons knarsetanden want de olieslachtoffers 'ruiken' nu naar mazout dat door ronduit stompzinnige zeelui illegaal werd geloosd.

Als vrijwilliger van het eerste uur (en tot het laatste uur! redactie) treft het mij dat zich weeral een ramp voltrok voor mens en milieu door een verre-

gaande nonchalance van de overheid en van de betrokkene. Tevens werd ik meegesleurd door de goede vibraties van honderden medewerkers en daar houd ik veel nieuwe vriendschappen en een goed gevoel aan over.

Eric de Kievith.

+ + + + +

Hoe ik in de dierenkeuken verzilde, of het verhaal van drie hectische weken...

Zaterdag 25 en zondag 26 januari had ik eerst met m'n broer en schoonzus vogels op het strand 'gevangen'. Maar ik wilde graag nog wat meer doen en op woensdag werd ik uit m'n bed gebeld en kwam ik in de Victoriaalaan terecht. Eerst dozen plooiën, vuile dozen wegbrengen, de garage opruimen, boodschappen doen voor de wasplaats (die toen ingericht werd),...

Tijdens een pauze vroeg iemand hulp in de keuken en zo is het allemaal begonnen...

Sputen spoelen, sputen vullen, om de haverklap de vloer aftrekken, emmertjes met water vullen, niet te warm, niet te koud, zorgen dat het eten – au bain marie – niet afkoelt. Die avond was het 23u30 toen de laatste sputen uitgespoeld waren en alles opgeruimd, klaar voor de volgende dag.

De volgende dag rond 9 u terug paraat voor een lange dag met een nieuwe verantwoordelijke. Tegen de middag werd het wat stressy want de prins werd verwacht. Alles opruimen, muren en ramen oppoetsen (want dat goedje vliegt overal rond). Maar de vogels bleven hongerig en er werd druk gevoederd terwijl de helft van onze ploeg boven moest wachten tot het hoge bezoek weg was. Tot overmaat van ramp viel net toen de elektriciteit uit, dus kon er ook niet meer gemixt worden.

Tegen zondagmiddag werd ik prompt gepromoveerd. 'Jij weet hoe het hier draait, daar staat opgeschreven hoe je eten maakt, lukt dat?'. Tegen de avond werd het erg druk, een groot deel van de vrijwilligers van die week ging naar huis of zaten erdoor. Eten bereiden, sputen vullen...Ik denk dat het na 1u was toen we klaar waren. Gelukkig kon ik toen in de bivak blijven slapen. Maandagmorgen, 8u. Iedereen paraat maar geen warm water; de Civiele Bescherming was er nog niet. Er waren enkel kleine boilers aanwezig doch niet voldoende voor al het warme water dat we in de keuken van doen hadden om te spoelen en warm te houden. Dan maar met een mini-waterkokertje (van 1 liter!) gestart met de maak van voedsel en ondertussen met emmers

warm water halen uit de wasruimte. Na een tijdje was er een oplossing: met een kärcher-toestel werd er warm water gemaakt. Wat een luxe! Iedere vuile spuit werd tweemaal gespoeld met de sonde eraan en dan nog eens zonder sonde. Het spoelwater mocht niet té warm zijn of de sputen werden stug wat het werk voor de 'sondeurs' en de keukenploeg nog zwaarder maakte. Driemaal daags voederen met 250 sputen en zo'n 1500 à 1800 vogels op piekmomenten, dit betekent dat iedere spuit op piekdagen ongeveer 20 keer werd gespoeld en opnieuw gevuld.

Tot op een morgen, het had gevoren, machine bevroren dus alles opnieuw op de oude wijze; met emmertjes water en een nieuw idee: voedsel dat nog klaar stond van de avond tevoren opwarmen in de microgolf. En dit op de nuchtere maag...lekker ruiken was ook wat anders! Gelukkig werd de machine vlug ontdooid! We lieten de technische ploeg nogal draven!). Na zo'n warm-

water-probleem stond er op een avond meer dan 5 cm water in de wasruimte! Iemand had de kraan open laten staan. Gelukkig tijdig gemerkt en vlug al het water weggetrokken. 't Was eens iets anders.

In het begin mocht het afvalwater op het dak naast de keuken gegooid worden. Uit hygiënische overwegingen zijn we daarmee gestopt. Maar na een tijdje kon het putje dit ook niet meer slikken, het water begon door het plafond te stromen. Dan maar via het toilet. Inventief en flexibel waren we wel!

Iedere dag kwamen er wel een tiental nieuwe vrijwilligers die begonnen in de keuken ('Nederlands? English? Français?') maar die dan opgetrommeld werden om ergens anders vlug bij te springen. Konden wij weer aan nieuwe mensen alles leren. Eén voordeel had dit wel; als het echt begon te nijpen waren we genoodzaakt de 'sondeurs' te laten helpen om hun eigen sputen bij te vullen. Zij die al in de keuken hadden geholpen, zagen dit werk en staken al vlug een handje

toe, al was het maar even – voor de zoveelste keer – het vele water aftrekken. Naast dit alles moest ik ook nog gaan werken (avond-, nacht- en weekendwerk als opvoedster). Op den duur hing er een heus keukenschema aan de muur, dat dagelijks aangepast en aangevuld werd. Vooral 's morgensvroeg was het heel druk. In alle kamers wilde men zo vroeg mogelijk starten met het voeren om 's avonds niet te laat klaar te zijn. Hoe minder tijd ze bij ons verloren overdag, was tijd gewonnen voor ons 's avonds. Voedsel maken, op de juiste temperatuur brengen en houden, nieuwe mensen aanleren om spuiten te vullen, zonder luchtbelletjes in de spuit of sonde, water op de juiste temperatuur (baby-badwater-temperatuur, en ja, hoe warm is dat dan juist?) en ondertussen zorgen dat er ook spuiten gespoeld werden en voedselbrokken

Tijdens de derde week was er een verschuiving merkbaar. De vogels begonnen meer vis te eten, naast aanmaken van voedsel werden we ook verantwoordelijk voor het ontdooien van vis. Vissen zonder kop of in stukken, lusten de vogels niet. Geen heet water over de vis (vitamines gaan verloren) en zorgen dat iedere emmer die naar de vogelkamers vertrekt, z'n portie elektrolyten gekregen heeft (tegen uitdroging, enz..). Een oogje in

het zeil houden dat het geen rommeltje werd bij de visvoorraad en de meeuwen niet alles kwamen pikken (dit stond in open lucht op het terras). Op donderdag was ik zelfs al om 18.00u klaar! Drie dames zijn toen nog gebleven om alles heel netjes op te ruimen.

M'n laatste keukendag was er eerste niemand te vinden die nog langer bleef maar toen was daar gelukkig Marianne, die nog zeker drie dagen zou blijven, oef. Aan haar om alles aan de volgende door te vertellen. Ik kon niet meer, ik heb ongeveer een hele week geslapen. Chapeau voor alle mensen die al zo lang bezig waren en nog steeds bleven doorgaan! We stonden onder grote druk, het was vaak hurry-hurry maar het was heel leuk

en ik denk dat niemand dit meer vergeet. Zoveel fijne mensen, met zoveel verschillende achtergronden en ideeën en toch allemaal samenwerken met hetzelfde doel. Sommige keukenpieten hadden na de eerste dag nog geen vogel van dichtbij gezien en toch deden ze voort. Fantastisch!

Veerle Wyffels.

+ + + + +

Natuurhulpcentrum snelt olieslachtoffers in crisiscentrum Oostende ter hulp

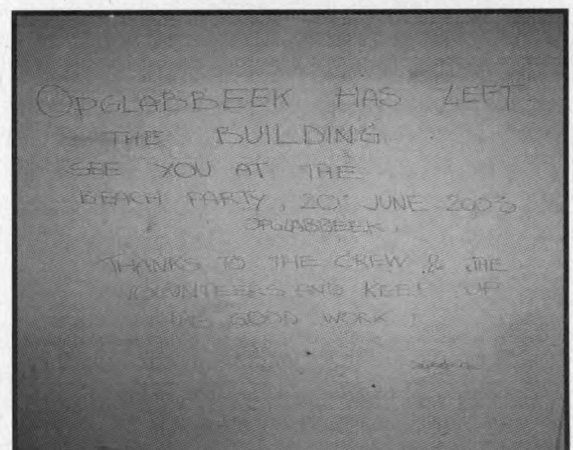
Zondag, 27 januari vertrek ik met twee collega's naar Oostende om daar de nodige hulp te gaan bieden. Aanvankelijk voor 2 dagen, uiteindelijk zal het voor mij bijna 3 weken duren.

Eénmaal aangekomen wordt duidelijk dat het centrum, een oud gebouw dat ter beschikking is gesteld door de stad Oostende, zijn naam eer aandoet, namelijk **crisiscentrum**. We betreden een hectische wereld, waar iedereen in de weer is om alles zo goed mogelijk te doen verlopen, wat op zich - gezien de omstandigheden - een bijna onbegonnen zaak lijkt. Een korte briefing maakt meteen duidelijk dat we ons zullen bezighouden met de verzorging van de dieren. Er is een ongelooflijke toestroom van kartonnen doosjes met op het strand gevonden olieslachtoffers. Deze dieren worden eerst gehydrateerd. Daarna stromen ze door naar een van de nog in te richten noodlokalen, waar we ze zo goed als mogelijk proberen te huisvesten. Voor dat ik het goed beseft word ik door de coördinatie van het centrum gebombardeed tot hoofdverantwoordelijke voor de verzorging en de stabilisatie van de vogels. Een hele klus, als u het mij vraagt: we beginnen eigenlijk vanaf nul. Voor het bereiden van voedsel hebben we warm water nodig, dat er eerst nog niet blijkt te zijn in de geïmproviseerde keuken. Dan maar met emmers gaan halen op een andere plek, maar er zijn geen emmers ... Om u maar een idee te geven van de omstandigheden waarin alles begon. Het is een beetje te vergelijken met een oorlogssituatie: een oorlog tegen de gevolgen van een olieramp voor de dieren. Als verantwoordelijke moet ik er op toezien dat alle aanwezige dieren hun nodige voedsel krijgen: op momenten betekent dit dat tussen 1500 en 2000 dieren minstens 3 maal per dag een dwangvoeding moeten krijgen, want ze zijn veelal te zwak om zelf te eten. Je bent aanspreekpunt van alle vrijwilligers, die soms nog nooit een vogel hebben vastgehouden. Er worden tussendoor dus korte, maar noodzakelijke vormingen gehouden hoe de vrijwilligers de dieren

moeten manipuleren, en sommigen onder hen zullen de dieren ook leren dwangvoederen, want meer dan 5000 maaltijden verzorgen, dat doe je niet alleen ... Er moet constant op gehamerd worden dat de slachtoffers onderhevig zijn aan niet te onderschatten stress. Ook al is het dus zo heftig, en lopen we daar rond met misschien wel 100 vrijwilligers, toch moeten we letten op alles: het lawaai, de persoonlijke hygiëne (handschoenen, beschermingspakken en mondklappers), de hygiëne van de vogels en de ruimtes waarin ze verblijven, de omgevingstemperatuur, de huisvestingsomstandigheden ... En het is niet zomaar een groep dieren bij elkaar, we moeten ze proberen te zien als een verzameling van individuen, met elk hun afzonderlijke welzijnsbehoeften en gezondheidsproblemen, en ieder geval apart proberen te evalueren. En iedere dag komen er bij, op sommige dagen 300 of 400, het stopt niet. Aan het einde van de keten moeten de dieren natuurlijk gewassen worden, vooraleer ze vrijgelaten worden. Omdat het om zoveel dieren gaat, wordt beslist dat ze eerst voorgewassen zullen worden om zo het ergste vuil voor de meeste dieren er af te halen: anders zullen er teveel dood gaan door vergiftiging door de olie. Als leek denken mensen soms: 't is gemakkelijk, die vogels zijn vuil, dus je wast ze en dan laat je ze vrij. Zo werkt het spijtig genoeg niet. Het is een werk van lange adem, voor ieder dier neemt het al met al uren in beslag. Tussen de voederbeurten door wordt er nog stevig vergaderd, over hoe we de werking moeten stroomlijnen voor de komende weken, de organisatie moeten optimaliseren, er is overleg tussen verschillende internationale teams specialisten, Duitsers, Fransen, Engelsen, Nederlanders ... Op een gegeven ogenblik wordt het in het centrum duidelijk dat we de toevloed niet langer aankunnen. Er worden transporten naar het buitenland geregeld, ondermeer naar Nederland, waar in totaal 2500 dieren naartoe gaan, en naar Engeland ook. Op die manier kunnen de inspanningen gespreid worden en krijgen de dieren meer kansen. Natuurlijk wordt er ook beroep gedaan op Belgische asielen. Naar Brussel gaan er meer dan 100 dieren, en ook naar Limburg, naar het asiel in Heusden-Zolder en naar ons Natuurhulpcentrum. Ik zei het al, we kregen op sommige dagen 300 – 400 dieren binnen, als er dan nog een paar honderd op transport gingen naar andere centra, dan was er nog een overbelasting. De dagen lopen in elkaar over, we zitten in een soort kunstmatige wereld, afgesloten van de buitenwereld ... De dagen beginnen rond 07.30 u en eindigen rond 23.00 u of dikwijls nog later. Frustrerend was het te zien dat de dieren bleven binnenkomen, dat er

sommige smeerlappen van de olieramp gebruik maakten om hun overtollige olie te lozen, wat we duidelijk merkten omdat de vogels die binnenkwamen niet besmeurd waren met dezelfde olie als die van de Tricolor. Hartverwarmend was het te zien dat vele vrijwilligers zich volledig toewijdden om de dieren te proberen te redden, vaak mensen die nog nooit een zeevogel van dichtbij hadden gezien, mensen die ganse dagen in de keuken stonden te zwoegen om alle patiënten in hun voederbeurten te kunnen voorzien, die kartonnen dozen aansleepten, de vloer poetsten, enz. Het was als één groot mierennest, met als koningin hun drijfveer om te proberen de gevolgen van de olieramp voor de dieren weg te wissen. En mijn rol hierin was om het geheel een beetje in goede banen te helpen leiden: om de vrijwilligers zo efficiënt mogelijk aan het werk te zetten, om het geheel te blijven overzien, om de kwaliteit niet uit het oog te verliezen bij zo'n grote kwantiteit... Het was een hele ervaring, en ik ben ook erg dankbaar dat ik de kans kreeg om mij nuttig te maken voor de olieslachtoffers. We zullen uit de fouten van deze keer moeten leren, want of we het willen of niet, er komen nog olierampen, en dan zullen we weer iets beter voorbereid zijn om zoveel mogelijk dieren proberen te redden. Sommigen vragen zich af of het wel iets uithaalt, zo'n reddingsactie. Maar een fractie van de olieslachtoffers zouden gered kunnen worden ... Moeten we dan niets doen? Moeten we lijdzaam toekijken hoe deze prachtige vogels liggen te creperen op het strand? We kunnen ze zeker niet allemaal redden, en er moeten dikwijls pijnlijke beslissingen genomen worden, maar voor elk individu dat we kunnen redden, was onze hulp van onschatbare waarde.

Benjamin Loison

9. En hoe zit het naar de toekomst toe?

9.1. Rampenplannen voor olieslachtofferopvang ontbreken

Slechts in landen waar men in het verleden met grote incidenten te maken heeft gehad, zoals het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk, zijn rampenplannen ontwikkeld die naast de bestrijding van olie op zee, uitdrukkelijk voorzien in de opvang van eventuele olieslachtoffers onder vogels en andere diersoorten. In andere landen zijn ze afwezig, verouderd, of bestaan ze slechts als een enkele, nauwelijks richting gevende alinea op papier.

Natuurlijk moet in een rampenplan voor olieslachtoffers een evenwicht gevonden worden tussen het vastleggen van een aantal basisvoorzieningen en het overlaten van een heleboel andere zaken aan het toeval. Nooit zal men het exacte verloop van een ramp kunnen voorspellen. Maar het voorkomen van chaos, en een deskundige, efficiënte aanpak van de olieslachtofferhulp vanaf het eerste moment dient in hoofdlijnen te zijn voorzien. Iedere investering in zo'n rampenplan betaalt zich in de nasleep van een ramp uiteindelijk terug in een gemotiveerde en gewaardeerde inbreng van diensten en vrijwilligers, goede gegevens voor een eerlijke wetenschappelijke analyse, een enorme goodwill bij het publiek voor natuur en natuurbescherming en bovenal: een hoog overlevingspercentage onder de getroffen vogels. Er staat bij Sea Alarm momenteel een project op stapel dat deze stand van zaken voor de Europese landen op een rijtje gaat zetten en waaruit richtlijnen voor het maken van geschikte rampenplannen moeten voortvloeien.

De eerste aanzetten voor het bijschaven van het Belgische rampenplan en het ontwikkelen van een draaiboek voor de olievogels zijn reeds gezet met de verschillende betrokkenen. Concreet moet vooral een draaiboek met verantwoordelijken en hoogst noodzakelijk materiaal opgemaakt worden.

Het zijn vooral de eerste dagen van een ramp die cruciaal zijn voor het succesvol bestrijden van de effecten ervan in de weken die daar op volgen. Het scheelt enorm als een handvol mensen precies weet welke stappen in de beginfase gezet moeten worden, en dat zij in samenwerking met de autoriteiten hieraan ongehinderd uitvoering kunnen geven zodra de ramp zich voortdoet. Zeer interessant daarbij is om met naburige landen te bezien of dergelijke basisvoorzieningen gezamenlijk aangelegd en beheerd kunnen worden. Hierbij wordt gedacht aan een centrale database waarin te vinden is welk land de verschillende materialen op stock heeft en wie daarbij gecontacteerd moet worden. Verder ligt het voor de hand dat expertise internationaal wordt uitgewisseld en dat men vaker op reguliere basis samenwerkt voor de ontwikkeling van een gezamenlijke aanpak.

De meerwaarde die internationale samenwerking kan bieden is ook duidelijk geworden in de *Tricolor*ramp. Op verzoek van de coördinatoren werd door Sea Alarm contact gelegd met Engeland (RSPCA), Nederlands opvangcentra en Duitsland (Blue Sea Project en Ölvogelhilfe).

9.2. Europese strategie

Binnen de Europese Commissie is er een speciale afdeling die gericht is op het uitwisselen van kennis en bevordering van een verregaande vorm van operationele samenwerking tussen experts en expertisecentra uit de verschillende Lidstaten. De tijd is rijp dat binnen deze reeds bestaande internationale samenwerkingvormen structureel wordt nagedacht over een gezamenlijke strategie voor de opvang en behandeling van olieslachtoffers.

De grootste en moeilijkste stap wordt echter het treffen van verregaande maatregelen om dergelijke rampen in de toekomst te voorkomen! Zwarte economische druk maken het moeilijk om kwaliteit van schepen, personeel en afvalolieverwerking op korte termijn te verbeteren.

Een eerste stap vanuit de industrie is dat, indien de opvang van olievogels en andere dieren professioneel en planmatig wordt uitgevoerd, het verhalen van de gemaakte onkosten op de vervuiler een reële mogelijkheid is. En dat is een ontwikkeling die zo'n vijf jaar geleden nog ondenkbaar was.

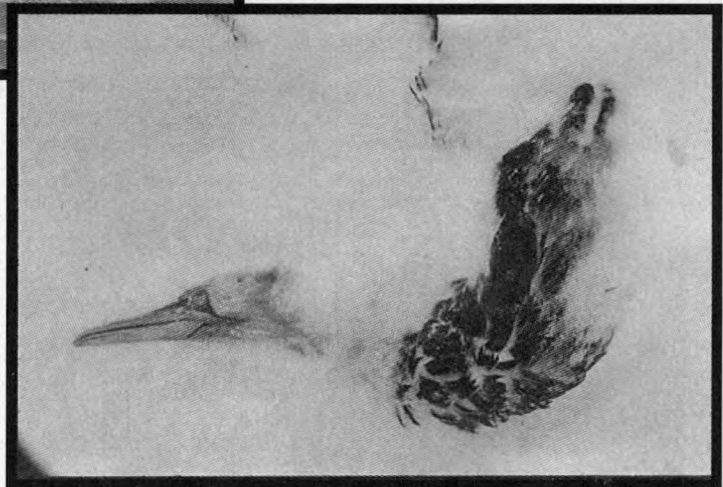
9.3. Belgische en Vlaamse strategie

Ook op dit niveau is de politieke wil er ondertussen om op z'n minst de illegale lozingen beter onder controle te krijgen. Verplichte (bewijzen van) reiniging van de olietanks in een Belgische haven behoort tot de mogelijkheden.

Het controlevliegtuig van de BMM moet echter de mogelijkheid krijgen veel méér vlieguren ter controle van grote schepen te doen. Controle met via de satelliet moet echter een einddoel worden.

Toch zullen scheepsongevallen en olieverlies op zee steeds tot de mogelijkheden blijven behoren. We kunnen dus maar beter voorbereid zijn.

De Provincie West-Vlaanderen en de Stad Oostende hadden vóór de *Tricolor*ramp al hun principebeslissing genomen voor de bouw van een nieuw opvangcentrum in het Domein Raversijde. Het prijskaartje van ruim 1 miljoen Euro zal gedragen worden door Stad Oostende, de Provincie West-Vlaanderen en het Vlaams Gewest met zware steun van Europa. Opnieuw een bewijs dat samenwerking heel vruchtbaar kan zijn!?

10. Tenslotte...

Januari-februari 2003 zal blijven hangen als de tot nu toe 'zwartste' bladzijde in de geschiedenis van onze kust. De hoge kosten van de olieopruiming, de olie die binnendrong tot in de kwetsbare slikke- en schorregebieden en de tienduizenden zeevogels die het gelag moesten betalen. Het is allemaal weinig fraai.

Maar er zijn ook positieve punten. Zo was het een hart onder de riem om het aanstekelijk enthousiasme en de bereidheid tot samenwerking te mogen zien bij alle betrokkenen op de stranden en in het crisisvogelopvangcentrum: vanaf het moment dat in sneltempo een opvangtehuis werd ingericht door en in de gebouwen van stad Oostende aan de Victorialaan, tot het moment dat de laatste herstelde vogels konden worden losgelaten vanuit de 'kooien' op het Klein Strand. Steeds was er dat onuitgesproken gevoel met velen samen aan de kar te trekken. En bij de opruiming van olie op het strand was het niet anders. Ook leidde deze catastrofe en alle hieraan verbonden media-aandacht tot een maatschappelijk gedeeld besef dat het zo niet verder kan en dat strenger dient te worden opgetreden tegen roekeloze scheepskapiteins en onverantwoordelijke scheepseigenaren.

Met het risico een aantal instanties te vergeten, willen we toch iedereen die voor dit verslag een bijdrage leverde, en die meewerkte voor het opvangen en het wetenschappelijk onderzoek van de zeevogels van harte bedanken voor de medewerking.

In het bijzonder zijn dit:

- Het Vogelopvangcentrum Oostende en Vogelbescherming Vlaanderen en hun talrijke vrijwilligers;
- De opvangcentra in België en Nederland die vogels verzorgden;
- De *Sea Alarm Foundation*;
- De *Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals* (RSPCA, UK);
- Blue Sea Project en Ölvogelhilfe, Duitsland;
- Sealife Blankenberge en het Zwin;
- De sponsors van de tijdelijke opvangcentra;
- De kustgemeenten, de verschillende gemeentelijke diensten die de vogels van het strand raapten en bezorgden te Oostende;
- In het bijzonder de stad Oostende voor het ter beschikking stellen van de faciliteiten en de technische ondersteuning;
- De Beheerseenheid Mathematisch Model van Noordzee en Zeeschelde (BMM);
- Het VLIZ (Vlaams Instituut voor de Zee);
- Het Instituut voor Natuurbehoud (IN);
- De Civiele Bescherming en de tussenpersonen van het KBIN;
- Het Ministerie van Landsverdediging en meer in het bijzonder de medewerkers van de Marine;
- De faculteiten diergeneeskunde van de universiteiten van Luik en Gent;
- De Administratieve Waterwegen Kust van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (AWK);
- De honderden vrijwilligers die zich dagelijks ingezet hebben bij het verzamelen en verzorgen van de vogels;
- ...

Steun het Vogelopvangcentrum Oostende

Om de jaarlijks ongeveer 1500 vogels en wilde dieren op te vangen en te verzorgen is een heel pak geld nodig.

Voor de uitbouw van het nieuw professioneel opvangcentrum nog meer!!!

Word lid of steun één van onze akties!!!

380-0095253-70

Inzameling inktcartridges

Inkpatronen van printers en faxtoestellen horen niet gewoon in de vuilbak thuis.

Met het Vogelopvangcentrum zamelen we de lege inktpatronen in en krijgen er –bij grote aantallen- een soort statiegeld voor. De inktresten verdwijnen niet in het milieu en de patronen worden hervuld!

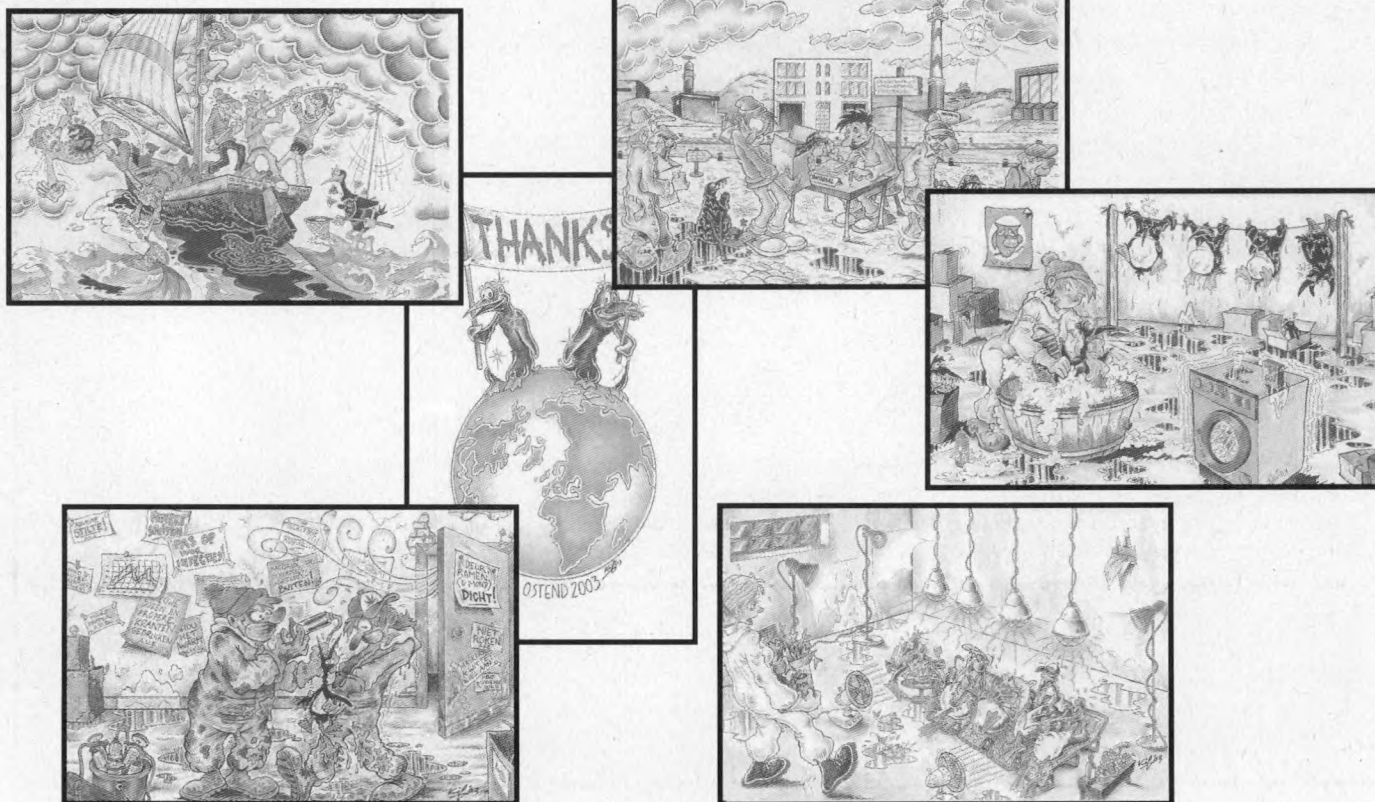
Breng uw lege patronen, groot of klein, van uw printers en faxen bij ons binnen!!!

Verkoop postkaarten

De Oostendse cartoonist KIF (Ruben De Kievith) tekende naar aanleiding van de Tricolor een set unieke postkaarten voor het opvangcentrum.

Deze pareltjes worden per set verkocht aan 3 Euro (exclusief eventueel 1 Euro portkosten)

Te bestellen in het Vogelopvangcentrum.

Ik steun **Vogel Opvang Centrum ,**
Oostende

dus verdien ik een pluim !

[Lidmaatschap : doorlopende opdracht]

Naam _____ MVR MR
Voornaam _____ Geb. datum ____ __ ____
Adres _____ nr. _____ Bus ____
Postcode _____ te _____
Tel. _____
e-mail _____

Ik geef opdracht aan mijn bank :

om **2,50 €** om de vier maand (lid VOC-Oostende (= 7,5 €/jaar) u ontvangt 'Zandkorrels' 4x per jaar)
3,25 € om de twee maand (Combi-lid VOC-Oostende + Vogelbescherming Vlaanderen (= 19,5 €/jaar),
voor dit bedrag ontvangt u tevens 4x per jaar de tijdschriften 'Zandkorrels' + 'Mens & Vogel')
____, ____ € steunlid (min. 5 €) maandelijks tweemaandelijks
van mijn rekeningnummer _____
over te maken naar rekening **380 - 0095253 - 70** VOC-Oostende v.z.w.
met de mededeling _____

vanaf ____ __ ____

Opgemaakt op ____ __ ____

Handtekening

Medewerker VOC-Oostende _____

Opgemaakt in twee exemplaren: één voor de nieuwe sympathisant en één voor VOC-oostende,
die dit formulier zal overdragen aan de hierbovenvermelde bank.
De sympathisant heeft het recht op elk moment deze opdracht te wijzigen of stop te zetten.
Indien ik vragen of opmerkingen heb, aarzel ik niet om VOC-Oostende te contacteren op onderstaand adres.

Vogel Opvang Centrum Oostende

Langestraat 99 - 8400 Oostende - Tel. (059) 80.67.66

Nuttige adressen en telefoonnummers

Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN)

Vautierstraat 29
1000 Brussel <http://www.natuurwetenschappen.be>
tel.: 02/627.42.11
fax: 02/646.44.33

Instituut voor Natuurbehoud (IN)

Kliniekstraat 25
1070 Brussel <http://www.instnat.be>
tel. 02/558.18.11
fax: 02/558.18.05

Vogelbescherming Vlaanderen

Veeweidestraat 43-45
1070 Brussel <http://www.vogelbescherming.be>
02/521.28.50
fax: 02/527.09.89

Sea Alarm Foundation

Quai aux Briques 22
1000 Brussels <http://www.sea-alarm.org>

Administratie Milieu, Natuur, Land- en Waterbeheer (AMINAL) afdeling Natuur

Zandstraat 255
8200 Brugge <http://www.lin.vlaanderen.be>
tel. 050/45.41.76
Fax: 050/45.41.75

BMM Meetdienst Oostende

3e en 23e Linierégimentsplein
8400 Oostende <http://www.mumm.ac.be>
tel.: 059/70.01.31
fax: 059/70.49.35

Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ)

Vismijn Oostende, Pakhuizen 45-52
8400 Oostende <http://www.vliz.be>
Tel.: 059/34.21.30
Fax.: 059/34.21.31

Zeehondenrescue

Sea Life Blankenberge
Koning Albert-I-laan 116
8370 blankenberge <http://www.sealife.be>
tel.: 050/42.43.00
fax: 050/42.44.24

Vogelopvangcentrum Oostende

Opvang vogels en wilde dieren
Langestraat 99
8400 Oostende
tel.: 059/80.67.66